

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"
(Secció d'Història i Art)

Any 5

Núm. 46

Juny 2015

ACTIVITATS FETS I NOTÍCIES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

EXCURSIÓ-VISITA CASTELL DE CLARAMUNT

DIUMENGE DIA 7 DE JUNY 2015

**I MUSEU DEL TRAGINER
(Igualada)**

El **castell de la Poble de Claramunt** és un castell medieval d'estil romànic del segle X situat a la Serra de la Guàrdia dominant el municipi de la Poble de Claramunt, al marge dret del riu Anoia on forma l'entrada al congost de Capellades, marcant l'entrada a la Conca d'Òdena. El seu terme va ser el més extens sota el domini dels Cardona a l'Anoia, ocupava 163 km² i englobava vuit pobles: Capellades, Carme, Castellolí, Òdena, la Poble

de Claramunt, la Torre de Claramunt, Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí. Així mateix, les esglésies dels termes eren sufragànies de l'església de Santa Maria del castell de Claramunt.

El castell s'assenta sobre un turó de 453 m d'altura, i ocupa una superfície de 5.400 m². D'aquests 1.240 m² corresponen al recinte sobirà, la torre de l'homenatge, els diferents edificis, l'església romànica de Santa Maria i la gòtica de Santa Margarida. Els altres 4.160 m² els ocupen els patis i els baluards.

Al llarg dels anys s'han portat a terme diverses obres de restauració que l'han convertit en una visita obligada per a qualsevol persona que vulgui conèixer la zona. La intervenció més important es va realitzar entre l'agost de 1992 i l'octubre de 1995. Les obres, finançades per la Generalitat de Catalunya, van suposar la consolidació i neteja del monument i l'habilitació de la instal·lació elèctrica.

El **Museu del Traginer - Col·lecció Antoni Ros** explica l'evolució del transport tant de mercaderies com de persones emprant energies de sang, i alhora mostra les relacions entre els diferents oficis que feien possible el desenvolupament del fet traginer a casa nostra.

A l'entorn dels oficis del carro destaquen la carreteria i la ferreria, bàsics en la construcció de tot tipus de carros i carruatges, així com l'ofici d'esparter, destacat en l'habillament dels carros de pagès.

L'entorn de l'animal rep la presència dels oficis de ferrador, manescal o veterinari, baster o guarnimenter i mosso d'estable, vàlids tant per la cura de la bèstia com per la confecció dels arreu bàsics que l'han de fer tirar d'un carruatge.

Quant a l'entorn del transport, tenim els oficis que fan referència a tasques específiques del món traginer, tals com el traginer de bast, que duia les mercaderies a lloms dels animals pels camins de ferradura, els llenyataires que alhora arrossegaven els troncs o el mateix ofici de boter, que sobretot a comarques com l'Anoia i el Penedès feia possible el transport de vi.

LA DOMUS D'AVINYÓ S'OBRE AL PÚBLIC

L'any 2004, arran de les obres de rehabilitació de l'edifici de propietat municipal, al carrer d'Avinyó, 15, es va dur a terme una intervenció arqueològica gestionada pel Servei d'Arqueologia. L'excavació va documentar les restes d'una domus romana, l'origen de la qual es pot ubicar al segle I, i que va anar patint reformes fins al segle IV. Gràcies al Pla Bàrcino, engegat des de fa uns anys amb l'objectiu de

recuperar i posar en valor la Barcelona romana, s'ha dut a terme la restauració d'aquesta domus, situada en un indret privilegiat per a poder explicar la realitat física i administrativa de la colònia.

Les restes conservades corresponen a tres habitacions: dues formen part d'un *triclini*, sala de banquets, espai per a rebre i menjar, i l'altre és un *cubiculum*, cambra del senyor. El patrimoni més rellevant que s'ha recuperat d'aquest espai és un gran conjunt de pintura mural datat del segle I-II dC. d'una gran qualitat tècnica, compositiva i cromàtica. El projecte vol mostrar la domus i donar a conèixer els murals, que contenen una representació del rapte de Ganímedes, una imatge de la musa Terpsícore, un amoret, arquitectures fictícies i diversos motius geomètrics i vegetals.

EL POBLAT IBÈRIC DEL PUIG DEL CASTELL (Samalús)

L'equip d'arqueòlegs provinents de l'Associació Clots Arqueologia de l'Ametlla del Vallès i amb el ple suport de l'Ajuntament de Cànoves i Samalús i d'altres administracions públiques, continua amb la feina arqueològica que es desenvolupa a les restes del poblat ibèric de Puig Castell a Samalús, topònim adquirit del turó on se situa.

"No tenim dubtes que estem davant de la ciutat de Lauro", va afirmar l'arqueòleg Marc Guàrdia, director dels treballs d'excavació del jaciment en les darreres quatre campanyes, doncs aquest jaciment arqueològic destaca per la gran dimensió del poblat. En el decurs dels treballs s'ha descobert que el poblat tenia dues

muralles. Una d'elles, la més moderna, data del S-II aC. i l'altra, la més important, correspon a l'època ibèrica plena, segles IV i III aC. de la que s'hi conserven 9 torres, buides per dintre, un fet gens habitual en aquestes construccions ibèriques.

Ens trobem, doncs, davant d'un poble fortificat que va estar habitat durant més de 4 segles, entre l'any 450 i l'any 50 aC. i sense ser la capital de la laietana, sí que és equiparable amb les estructures defensives de la tribu dels indigetes, a Ullastret, el més important dels nuclis ibers del país.

BUSQUEN RESTES DE FA UN MILIÓ D'ANYS A LA BOELLA

Un equip de 35 arqueòlegs dirigits per l'Iphes (Institut Català de Paleoeologia Humana i Evolució Social) ha iniciat una nova campanya d'excavacions a la zona coneguda com la Mina, al ric jaciment de la Boella (Tarragonès) on l'any passat s'hi van descobrir les evidències d'ocupació humana més antigues de Catalunya. Durant la intervenció, que s'allargarà fins al dia 5 de juny, confien "desenterrar restes de fauna i eines de pedra de fa un milió d'anys".

Paral·lelament, els arqueòlegs intervindran en un altre espai del barranc de la Boella, a la Cala 1, amb la finalitat d'ampliar la informació obtinguda durant la campanya del 2007. "D'aquesta manera podrem

desenvolupar la investigació sobre la continuïtat temporal de les primeres ocupacions humanes d'Europa abans i durant la transició del plistocè inferior fins al plistocè mig, fa entre 600.000 i 800.000 anys, una etapa molt poc documentada" va assenyalar Josep Vallverdú coordinador dels treballs, que hi va afegir "En aquest període hi ha un buit pel que fa a la presència humana a Europa. Ni tan sols a Atapuerca, n'hi ha de registrada".

La Torre del Breny, coneguda popularment com la Torre dels Dimonis, és un sepulcre monumental romà construït al segle III a pocs metres d'on conflueixen els rius Cardener i Llobregat, a Castellgalí (Bages). El nom actual sembla una falsa grafia d'Elbreny, derivació probable d'Elderind, propietari dels terrenys al segle X. És considerat un dels mausoleus més importants que queden dempeus de la Hispània dels romans.

És un edifici en forma de temple de planta quadrada, d'uns 10 m de costat i 3 d'alçada, cobert amb volta sense pòrtic. Observant les seves fermes i escairades pedres ens podem imaginar la grandària que podia arribar a tenir el monument.

Es mantingué en bon estat de conservació fins el 1870, que en fou destruïda la part superior per a la construcció d'una resclosa. Afortunadament, queda encara el testimoni de l'historiador francès Alexandre de Laborde, que quan va visitar el monument el 1805 en va fer una completa descripció. Així sabem, per exemple, que a la part superior del cantó oest s'hi erigia un fris que representava una figura femenina nua, acompanyada per dos lleons i motius vegetals.

Una de les llegendes que s'expliquen sobre el monument diu que va ser construït en una sola nit per un savi diable ajudat per una vella amiga que li duia les pedres que li feien falta. L'endemà, mentre la vella duia a l'espatlla una de les grans pedres, el diable li va dir amb veu de tro: "*Seny! no t'has adonat que ja s'ha acabat la Torre del Breny?*". Així deixà amb un pam de nas a la vella.

BCIL PER ALS DÒLMENS DE CABÓ

5

El ple del Consell Comarcal de l'Alt Urgell, celebrat el passat dia 16 d'abril, va declarar el conjunt dels megàlits de la vall de Cabó com a Bé Cultural d'Interès Local. L'opció de la declaració genèrica va obeir a una voluntat d'alleugerir la tramitació que hauria comportat una declaració individualitzada per a cada monument, per bé que el procés ha tingut una certa complexitat arran de la multiplicitat d'agents interessats en l'expedient, que afecta, d'altra banda, a dos municipis, el de Cabó, on es troben la majoria dels elements catalogats, i el d'Organyà, on n'hi ha un.

El conjunt de megàlits catalogat comprèn cinc dòlmens i dues cistes, aquestes darreres de dimensions més reduïdes i amb accés per la part superior. Els dòlmens o cambres pirinenques són el del **Serrat de les**

Cobertrades, enclavat en el terme d'Organyà, el de **Colomera**, un dels més ben conservats de la comarca, el de l'**Oliva**, el de **Pedracabana**, i el del **Molí de Favà**, reconstruït recentment en un emplaçament diferent a l'original. Quant a les cistes, són la del **Tarter del Serrat de Malpàs** i la del **Tarter Gros del Serrat de la Moixella**. Aquesta darrera, a diferència de la resta, es troba a la muntanya d'Ares.

Es tracta d'antics monuments sepulcrales, dinhumació col·lectiva, datats, en principi, del Calcolític, d'entre el III i el II mil·lenni aC. En la seva major part, els megàlits es troben al fons de la vall de Cabó i configuren un itinerari que es pot recórrer a peu o en bicicleta.

EINES DE 3,3 MILIONS D'ANYS

La descoberta de desenes d'artefactes (encluses, martells i pedres per tallar i esmolar) de 3,3 milions d'anys d'antiguitat en un desert prop del llac Turkana (Kenya) en el jaciment de Lomekwi 3, ha sorprès els arqueòlegs, ja que les eines precedeixen en 700.000 anys les més antigues trobades fins ara i són 500.000 anys anteriors a l'existència dels *Homo*. Les restes han aparegut en un jaciment sense fòssils d'homínids, de manera que no se sap del cert qui les va fabricar.

Sonia Harmand i Jason Lewis, els investigadors del Turkana Basin Institute que han publicat la troballa a *Nature*, tenen tres possibles candidats: el *Kenyanthropus platyops*, que combina trets de simis i d'humans i el 1999 es va trobar a un quilòmetre de l'excavació;

Australopithecus afarensis, que inclou la famosa Lucy, o bé un dels primers membres encara per descobrir, dels *Homo*.

La forma de les eines indica que es van utilitzar amb força per fabricar talls esmolats, per picar nous o tubercles i per burxar en troncs a la recerca d'insectes amb moviments més propers als dels micos que als dels humans. Així doncs, el nostre arbre genealògic continua sent força discutible.

Portaven anys damunt del terreny i tant sols havien vist unes poques restes. Però tot va canviar quan un equip d'arqueòlegs que ha utilitzat una tècnica revolucionària, amb els rajos d'un làser aerotransportat, acaba de descobrir una ciutat medieval perduda, amagada sota la boira d'una muntanya a la selva de Cambotja des de fa 1200 anys. El descobriment, veritablement impressionant, d'una ciutat devorada per la vegetació, és d'una gran dimensió, ja que s'hi ha trobat nombrosos temples que han permès identificar-la com la ciutat de **Mahendraparvata**.

Un aspecte que fa històrica la troballa, és que aquesta ciutat oblidada a la selva, no ha estat mai saquejada i permet l'estudi de la civilització que la va aixecar.

El centre d'arqueologia de la Universitat Sydney a Cambotja va aportar el sofisticat làser que ha tingut un paper determinant en aquest descobriment, amb una tècnica que està cridada a revolucionar l'arqueologia a tot el món.

Mahendraparvata ja existia 350 anys abans de que es fundés Angkor Wat, el temple hindú que ha captivat l'interès de tot el món.

Una de les conclusions més sorprenents per als arqueòlegs ha estat que 36 ruïnes que ja havien estat localitzades amb anterioritat, escampades per la muntanya, estaven unides per una intricada xarxa de camins, dics, estanys i temples repartits pels barris de la ciutat.

Un arqueòleg d'origen francès Jean-Baptiste Chevance, de la Fundació Arqueologia i Desenvolupament de Londres i també líder de l'expedició, va dir que es sabia per escriptures antigues que un gran guerrer, Jayavarman II, tenia la seva capital a la muntanya, "però va ser en unir tots els punts, que tot va tenir sentit".

